

Oandu – Lahemaa rahvusparki loodus- ja pärandkultuurmaastiku tulipunkt.

Oandu paisjärvest on esimesed teated juba rohkem kui 500 aasta tagant. Väikeste katkestustega on see veekogu juba sajandeid olnud siinse maastiku mitmekesistaja ja tähis meie esivanemate elust ning tööst. Järves ja selle kallastel on välja kujunenud rikas ökosüsteem.

Uuringud ja vaatlused Oandu paisjärve elustikust

1. Nahkhiired. Jaanus Remm, 2024

Oandu paisjärve kaldal on kindlaks tehtud järgmised nahkhiireliigid:

Pipistrellus nathusii	Pargi-nahkhiir
Myotis daubentonii	Veelendlane
Eptesicus nilsonii	Põhja-nahkhiir
Pipistrellus pipistrellus	Kääbus-nahkhiir

Kõik need on II kaitsekategooria kaitsealused liigid. Nahkhiired on kantud ka Euroopa loodusdirektiivi IV lisasse, Berni konventsiooni II lisasse ning Bonni konventsiooni II lisasse. Peale selle on nahkhiired ja nende elupaigad kaitstud Euroopa nahkhiirte kaitse lepinguga (EUROBATS).

Veelendlast kohtab sageli mitmesuguste veekogude kohal ja nende läheduses asuvates puistutes, suuri lagedaid alasid tavaliselt väldib. Harilikult eelistab varjulisi, tasase vooluga või seisuveekogusid. Saaki püüab enamasti madalal veepinna kohal lennates ning selle pinnalt putukaid noppides. Pargi-nahkhiire eelistatud toitumisalad on ka veekogude kaldakooslused.

2. Kiilide vaatlused Oandu paisjärve ääres ja lähikonnas aastatel 2019 - 2025.

Urmas Kaja

Eestist on seni leitud 63 liiki kiile, Oandu paisjärve ääres ja lähikonnas olen kohanud 33 liiki (nimekiri lisatud), neist 3 on üle Euroopa kaitse all:

rohe-vesihobu, *Ophiogomphus ceciliae*
suur-rabakiil, *Leucorrhinia pectoralis*
ida-pronkskõrsik, *Sympecma paedisca*

Siin esineb ka haruldane, hiljuti Eestisse jõudnud suur-sinikiil, *Orthetrum brunneum*. Seda liiki vaadeldi esimest korda Lõuna-Eestis 2019.a.

2025.a. nähti Oandul Eesti suurimat kiili, rohevööt-kuningakiili, *Anax imperator*.

3. Kahepaiksed. Dragonfly projekt 2012 – 2014

2014. aastal valmisid Oandu paisjärve kaldale kahepaiksete ja kiilide infotahvlid (tekst ja fotod Voldemar Rannap)

Oandu paisjärves on vaadeldud ja EELIS andmebaasi kantud järgmisi kahepaikseid

1. Tähnikvesilik *Triturus vulgaris*
2. Rohukonn *Rana temporaria*
3. Harilik kärnkonn *Bufo bufo*

Harilikule kärnkonnale ja rohukonnale on järv oluline sigimisala, soodsatel tingimustel on neid seal kudemasa massiliselt. Kinnitamata andmetel on leitud ka rabakonna *Rana arvalis*.

4. Kalad.

Oandu kalade aruanne 2011. Ain Järvalt. Kokkuvõte.

Võrreldes teiste samasuguse metoodikaga uuritud eutroofsete järvedega on Oandu järve kalastik üpris rikkalik. Katsepüügil õnnestus tabada 5 kalaliiki. 2011. aasta oktoobris püüti kuue sektsioonivõrgu ja ühe sama silmasuurusega (42 mm) võrguga ühe öö jooksul Oandu järvest ühtekokku 383 kala kogukaaluga 13,3 kg, mis teeb seirevõrgu keskmiseks saagikuseks ühe võrguöö kohta 55 kala ja 1,9 kg (tabel 1). Nii arvuliselt kui ka kaaluliselt oli püügis valdavaks särk (joonis 6 ja 7). Lisaks sattusid võrkudesse veel ahven, haug, kaks karpkala, millest üks peegelkarp ning üks säinas.

Kõige arvukamalt on Oandu järves särk. Särje keskmine arv võrgu kohta (NPUE) oli Oandu järves Eesti järvede keskmisest kolm korda suurem (tabel 2). Päril arvukas on paisjärves haug. Seitsme võrguga püüdsime neli haugi, kellest kaks olid väikesed, veidi üle 200 g kaaluvad kalad, üks poolekilone ja vaid üks mõõduline kala (1,2 kg). Lisaks sellele sai õhtul võrkude püügile asetamise ajal üks harrastuskalastaja spinninguga kaks alamõõdulist haugi. Kalale.ee põhjal on päril paljudel õnnestunud Oandu järvest just haugi püüda, enamasti küll just väikesi. Röövkalade osakaal järves on ligikaudu 25%, mis on keskmisest kõrgem näitaja. Kuna aga toidubaas röövkalale on rikkalik, võiks nende osakaal veelgi suurem olla.

Kuna Oandu paisjärves on kõrgemat taimestikku rohkesti, pidurdab see toidukonkurentsi eeliste tõttu fütoplanktoni vohamist, mistõttu on ka vee läbipaistvus eutroofse järve kohta küllalt hea.

5. Taimestik

Oandu paisjärve kaldale on 2009. aastal rajatud ja 2014. aastal 28. infotahvliga varustatud Taimetarga rada just mitmekesise taimestiku tõttu. Siin leidub vahelduva reljeefi tõttu väga erinevaid metsa- ja niidukoosluste lapikesi, ainuüksi puittaimi on loendatud 32 liiki, nii kodumaiseid kui introductseeritud liike. Ka seenestik on siin rikas nii mükoriisaseente, lagundajate kui parasitiseente osas. Paisjärve kaldal laudteel saab loodusõppe eesmärgil vaadelda nii veetaimi, kaldaveetaimi, kaldataimi kui niiskete niitude liike. 2024. aastal pikendati ja rekonstrueeriti laudtee, mis annab veel paremad võimalused loodusõppe korraldamiseks.

Paisjärve ääres on Oandu külastuskeskus mitu aastat korraldanud loodusvaatluste päevi, mille käigus on Plutofi keskkonnas registreeritud sadu liigivaatlusi. Ka paljud Oandu külastuskeskust külastavad välismaalased saavad oma esmase tutvuse Eesti loodusega just Oandu Taimetarga rajal.